

TEDEN UNIVERZE V LJUBLJANI

TOMAŽ GORJUP

ZGOŠČINE ČASA

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

Mag. Tomaž Gorjup se je rodil 9. aprila leta 1950 v Ljubljani. Leta 1974 je diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani pri prof. J. Berniku, leta 1976 pa zaključil magistrski študij slikarstva pri prof. A. Jemcu. Leta 2000 ga je Univerza v Ljubljani habilitirala v naziv redni profesor za risanje in slikanje. Zaposlen je kot redni profesor za risanje in slikanje na Oddelku za likovno pedagogiko Pedagoške fakultete v Ljubljani. Je član ZDSLU, DLUL in Galerije Eqrna. Tomaž Gorjup ima ogromno umetniško produkcijo, saj ustvarja in razstavlja nepretrgoma že več kot petintrideset let. Do sedaj je imel okrog osemdeset samostojnih in tristo skupinskih razstav doma in v tujini. Med drugim je leta 1982 samostojno razstavljal v Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum v Gradcu in Grosse Galerie im Künstlerhaus v Celovcu. Leta 1999 je imel veliko retrospektivno razstavo z naslovom *Slike (1975–1999)* v Muzeju novejši zgodovine v Ljubljani in leta 2007 pregledno razstavo *Ogovarjanje tišine/Barvni prostori (slike 1999–2007)*. Poleg risanja in slikanja se udeležuje tudi na področju grafike, likovne pedagogike in teorije likovne umetnosti. Je avtor dveh monografij z naslovom *Likovne zakonitosti in aktivnosti delovne terapije (1999)* in *Razmisleki o slikarstvu: Likovnoanalitični zapisi (2007)*. Za svoje delo je prejel več pomembnih nagrad in priznanj, med drugimi leta 1981 v Ljubljani Župančičevo nagrado. Njegova umetniška dela imajo v svojih zbirkah umetnostni muzeji v Avstriji (Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum), Nemčiji (Kulturamt der Landeshauptstadt), Bosni in Hercegovini (Zavižajni muzej, Trebinje), Makedoniji (Muzej na sodobnem umetnost), na Hrvaškem (Moderna galerija, Reka), predvsem pa v Sloveniji.

Svojo umetniško pot je Tomaž Gorjup začel v sredini sedemdesetih let prejšnjega stoletja s fotorealističnim slikarstvom kot

študent podiplomskega študija. Posvetil se je predmetom iz vsakdanje rabe, predvsem moškimi čevlji in copatami, ki jih je podajal kot izseke naključnih fotografij v makrodimenzijah. Kmalu se je od tega odvrnil in se začel posvečati slikanju krajin in človeških teles, zlasti prepletenih heteroseksualnih parov. V tem obdobju postanejo njegova dela izjemno čutna in osebnoizpovedna. Pokrajine izguhlenega raja, umetnikove vizije utopične zlate dobe izražajo hrepenenje po izginulih časih. Te tudi skozi grško-rimsko mitologijo in krščansko ikonografijo problematizirajo temeljna vprašanja človeškega bivanja: ljubezen, erotiko in minevanje.

Na prelomu tisočletja je slikarski svet Tomaža Gorjupa, katerega značilnosti so bile ravno čiste oblike in pretehtane kompozicije, doživel preobrazbo. Upodobljene podobe so se začele raztapljati in tako izginevati. Na platno sta vstopili goreča ekspresivnost in impulzivnost. Po optimističnem ciklu *Arbor vitae* je umetnik začel podoben bolj stilizirati in abstrahirati, dokler ni popolnoma nedramatično izginila. Podobe je tako zamenjala barva. Umetnikova podzavest, ki se razgrinja na platnu, se manifestira v teh močnih barvah, ki predstavljajo simbole in arhetipe. V iskanju samega sebe, lastne slikarske govornice, se nam prikazuje univerzalno; naj bodo ti slikarski zapisi še tako osebni, puščajo prostor za naše lastno videnje. Ko se tako sprehajamo po površini slike, lahko odstiramo tančice in vanjo vstopimo, se prebijemo v notranjost dela in umetnika. Čustva, ki jih pusti sledjo čopiča na platnu, pa predstavljajo prostor, ki ga napolnimo z lastnimi izkušnjami. Tako se skozi to intenzivno izkušnjo, v kateri nam slikar pravzaprav razgali svojo dušo, približamo lastni. S tem slika ni več, kot pri Albertiju, okno v svet, ampak okno v dušo.

Ravno v intenzivnosti kolorita in pastozni uporabi barv se najbolj opazi ta nova

energija, ki je prevzela njegovo delo. Pri teoretskem delu se namreč Gorjup ukvarja tudi z refleksijami medija, zato se njegovo raziskovanje na platnu ni ustavilo tukaj. V serijah abstraktnih slik *Od barvnih prostorov in Prostorske mreže* ter tukaj predstavljene *Zgoščine časa* že v naslovih naletimo na razmislek o slikarstvu, ki se s praznjenjem slikarskega polja premakne od prostorskega do časovnega dožemanja. V predstavljeno serijo se vtihotapijo bele lise, mesta, kjer se nam razkriva surovo platno, je tista točka, na kateri Gorjupovo slikarsko izgubi prostorsko dimenzijo in pridobi univerzalno. Ko polaga barve na belo platno in ko pusti to platno deloma neobdelano, začnejo barve še bolj žareti, in čeprav drugih dimenzij, nas spomnijo na estetiko srednjeveških rokopisov, ki so polni posebne svetlobe, izhajajoče iz sopolstavitve čistih barv: rdeče, modre, zlate, srebrne, bele in zelene, brez odtenkov in senčenja ter chiaroscuro, saj iz barv samih sije oz. vre luč. Prav tako te slike ne potrebujejo navidezne svetlobe, saj luč izžarevajo barve same, so svetle same po sebi. Ob pogledu nanje nas nehote nagovori Tomažev soimenjak Tomaž Akvinski, ki je opozarjal, da je za Lepoto potrebno troje: razmerje, celovitost in claritas – torej svetloba in sijaj. Kar so seveda odlike tudi Tomaževega slikarstva zadnjih nekaj let. V srednjem veku so claritas enačili z Bogom, tu pa nam žari umetnik sam oz. njegova občutja in njegov intimen svet.

Če je torej pri prejšnjih Gorjupovih delih med upodobljenim in gledalcem še stala neka membrana, opna, ki je onemogočala popolno, neposredno dožemanje slike, je ta sedaj počila – slika nam razgali umetnika, ki spregovori po njej. Zdi se, kot da se je slikar končno našel, saj ta dela izražajo sproščenost, čisti hedonizem ob slikanju in popolno suverenost v tem ustvarjanju.

Metoda Kemperl, Asta Vrečko

TOMAŽ GORJUP

ZGOŠČINE ČASA

Otvoritev razstave slik prof. Tomaža Gorjupa bo v Galeriji PeF na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani v ponedeljek, 6.12.2010 ob 14.00 uri.

Razstavo bo otvoril dekan Pedagoške fakultete izr. prof. dr. Janez Krek. Razstava bo na ogled do 10. 1. 2011.

Ob otvoritvi razstave bo nastopil komorni ženski pevski zbor Pedagoške fakultete v Ljubljani, zborovodkinja Branka Potočnik Krajnik.